

Федірчик Т.Д.

Експериментальне дослідження динаміки розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи

Федірчик Тетяна Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана факультету педагогіки, психології та соціальної роботи з навчально-методичної роботи Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

Анотація. У статті автор на основі експериментального дослідження обґрунтовує ефективність розробленої та апробованої науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи

Ключові слова: педагогічний професіоналізм викладача вищої школи, науково-методична система розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача, педагогічний експеримент, динаміка професійного розвитку

Вступ. Сучасний етап реформування української системи вищої освіти висуває одним з актуальних питань забезпечення якісної професійної діяльності науково-педагогічних кадрів. Високий рівень виконання посадових обов'язків академічного персоналу залежить, насамперед, від професіоналізму викладачів. Молоді викладачі, як категорія науково-педагогічних кадрів, вимагають цілеспрямованої роботи щодо розвитку їх педагогічного професіоналізму, оскільки вимоги, які висуваються до якості їх професійної діяльності нічим не нижчі, ніж вимоги до досвідчених педагогів. Сучасна державна система підготовки та підвищення кваліфікації науково-педагогічних також потребує удосконалення і не може, в достатній мірі, вирішити дану проблему. Відповідно, необхідне запровадження внутрішньої університетської науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача. Нами обґрунтована [6] та апробована така система, ефективність якої повинна бути проаналізована за результатами проведеного педагогічного експерименту.

Короткий огляд публікацій з теми. Питання організації та проведення експериментальних досліджень у процесі вивчення проблем, що пов'язані з викладачами вищої школи, описані у працях різних науковців. Однак, ними апробувалися заходи щодо формування різних аспектів діяльності викладачів чи окремих їх категорій. Так, С. Демченко досліджував розвиток психолого-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих технічних закладів освіти [2], Я. Абсаямова вивчала професійну адаптацію молодих викладачів іноземної мови до роботи у вищих технічних навчальних закладах [1], В. Степашко обґрунтовував організаційно-педагогічні умови формування викладацького персоналу у вищих навчальних закладах [4], В. Коновалова розкривала педагогічні умови успішності професійної діяльності викладача вищого навчального закладу [3].

Мета статті. Метою даної публікації є аналіз результатів проведеного експериментального дослідження щодо апробації науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи на етапі його науково-педагогічної діяльності.

Матеріали і методи. У процесі дослідження використовувався комплекс науково-педагогічних та психологічних методів: тестування, анкетування, самооцінка, спостереження, педагогічний (констатувальний та формувальний експеримент) експеримент.

Результати і їх обговорення. Програма експериментального дослідження ефективності науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи у процесі його науково-педагогічної діяльності базувалася на принципах системності та поетапності.

Принцип системності дозволив поєднати аналіз та синтез, якісне та кількісне в дослідженні процесу розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів, виявити інтегративні системні властивості і якісні характеристики даного процесу, а принцип поетапності дозволив запропоновану та реалізовану нами, науково-методичну систему розвитку представити як сукупність послідовних етапів, кожен з яких характеризується визначеною метою, завданнями та застосуванням сукупності змісту методів та засобів, що сприятимуть ефективності професійно-особистісного розвитку педагога, а також є основою для реалізації наступних етапів даної системи.

Виходячи з цього, програма експериментального дослідження передбачала реалізацію висунутих нами завдань, що узгоджувалися з етапами розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів вищої школи [6]:

1. Проведення вхідного констатувального зрізу (вхідний моніторинг) з метою виявлення та аналізу рівня розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів та виокремлення контрольних та експериментальних груп.
2. Проведення формувального експерименту з метою реалізації науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів вищої школи.
3. Проведення вихідного констатувального зрізу (вихідний моніторинг) з метою виявлення динаміки розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів, перевірки та аналізу ефективності застосованої нами науково-методичної системи.

Експериментальна робота здійснювалася для доведення ефективності розробленої нами науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи. З цією метою нами проаналізовано дефініції поняття «ефективність» у сфері застосування педагогічних систем. Г. Цехмістрова вважає, що «ефективність означає ступінь досягнення мети, бажаного результату, стандарту. Вона залежить від рівня оптимізації процесу навчання, застосування найбільш доцільних методів і засобів для досягнення кращих результатів» [5, с. 7]. Дослідниця доводить, що ефективність у освітній галузі є результатом співпраці

суб'єктів та об'єктів взаємодії для досягнення висунутої мети, виокремлюючи при цьому кількісні та якісні показники ефективності. До вчена відносить: кількісні (успішність, навченість) та якісні (сформовані в майбутніх фахівців здібності, їх відповідність вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики). На нашу думку, якісним показником ефективності професійного розвитку молодого викладача може бути також максимально можливий ступінь відповідності змісту даного процесу вимогам науково-педагогічної діяльності.

На основі вищезазначеного під *ефективністю науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи* будемо розуміти ступінь відповідності отриманих результатів розвитку всіх компонентів педагогічного професіоналізму (фахово-педагогічної компетентності, професійно-педагогічної майстерності, професійно значущих якостей, індивідуального іміджу) викладача-початківця вимогам науково-педагогічної діяльності, а також наявним ресурсам (управлінським, матеріально-технічним, навчально-методичним, інформаційним, часовим), які створені у освітньому середовищі вищого навчального закладу (ВНЗ).

У експериментальному дослідженні взяли участь молоді викладачі українських ВНЗ (Чернівецького національного університету, Чернівецького медичного університету, Запорізького національного університету, Тернопільського національного технічного університету, Київського національного університету будівництва та архітектури, Уманського педагогічного університету).

Вибіркову сукупність склали 1696 молодих викладачів згаданих навчальних закладів. За характеристикою «професійна освіта» респонденти представлені наступним чином: 801 з 1696 молодих викладачів, що становить 47,2%, здобули професійну педагогічну освіту ще на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр», а 895 викладачів-початківців (52,8%) такої освіти не мають, оскільки їх професійна підготовка спрямовувалася на інші галузі. За характеристикою «статус молодого викладача» серед викладачів-початківців є: 614 аспірантів, що становить 36,2 %, які займаються науково-педагогічною діяльністю, або за сумісництвом, або в межах індивідуального плану аспіранта (педагогічна практика); 505 здобувачів науково ступеня (29,8%), які, в переважній більшості працюють, у системі вищої освіти; 577 асистентів, що становить 34,0%, які розпочали свій науково-педагогічний стаж, однак ще визначають з проблемою наукового пошуку. Всі молоді викладачі, які складають вибіркову сукупність здійснюють науково-педагогічну діяльність, або на повну ставку, будучи штатними працівниками, або частку ставки (0,5 чи 0,25) за сумісництвом, поєднуючи її з навчанням в аспірантурі. За характеристикою «стаж науково-педагогічної діяльності» молодого викладача ми об'єднали їх у дві групи: ті, хто розпочав трудову діяльність у ВНЗ і мають 1-2 роки стажу, які складають 786 (46,3%) респондентів і ті, хто працює на посаді викладача 3-5 років, до яких належать 910 викладачів-початківців, що становить 53,7%.

Як зазначалося вище, 1696 молодих викладачів, що склали вибіркову сукупність нами були розділені на

експериментальні (ЕГ) та контрольні (КГ) групи. Враховуючи, що ефективність процесу розвитку педагогічного професіоналізму викладача залежить насамперед від його усвідомленої потреби в професійному самовдосконаленні, то такий розподіл був здійснений на засадах добровільності, що передбачав включення до ЕГ тих педагогів, які виявили бажання взяти участь у апробації експериментальної методики. До контрольних, так і експериментальних груп увійшли представники кожного ВНЗ, що взяли у участь у дослідженні. Так, до КГ включено 849 (50,1%) викладачів, а до ЕГ – 847 (49,9%) усіх респондентів.

Для реалізації першого завдання експериментальної програми розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів був проведений вхідний констатувальний експеримент. Зазначимо, що на цьому етапі програма розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів передбачала: залучення викладачів-початківців до участі у індивідуальному тестуванні та анкетуванні для виявлення рівня розвитку педагогічного професіоналізму за когнітивним, процесуально-результативним, мотиваційно-рефлексивним та індивідуально-ідентичним компонентами; виявлення та аналіз стану поінформованості молодих викладачів про сутність та значення процесу їх професійно-особистісного розвитку для забезпечення якості науково-педагогічної діяльності та реалізації основних завдань сучасної системи вищої освіти України; обговорення результатів вхідного моніторингу з молодими викладачами; актуалізацію потреби молодих викладачів у цілеспрямованій системі їх професійно-особистісного зростання.

Для цього нами була застосована сукупність психолого-педагогічних методик для виявлення індивідуальних характеристик молодого викладача (опитувальники; тести; анкети), бесіди, колективні та індивідуальні обговорення, спостереження, експертні оцінки (колег, студентів, управлінців), самооцінку молодих викладачів. Необхідно зазначити, що результати констатувального зрізу дали змогу виокремити контрольні (КГ) та експериментальні (ЕГ) групи та стали основою проведення формувального експерименту.

Для реалізації другого завдання експериментальної програми був проведений формувальний експеримент, який узгоджувався із практично-діяльнісний етапом розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів вищої школи і спрямовувався на: інформування молодих викладачів про особливості розвитку педагогічного професіоналізму, його компонентах, методах аналізу науково-педагогічної діяльності; розвиток потреби молодих викладачів у професійно-особистісному розвитку; складання викладачами-початківцями індивідуальних програм розвитку власного педагогічного професіоналізму; сприяння засвоєнню знань та умінь молодих викладачів про особливості професійного становлення; удосконалення компонентів педагогічного професіоналізму молодого викладача для переходу на наступний рівень розвитку.

Зміст реалізації формувального етапу програми розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів вищої школи передбачав наступні організаційно-методичні заходи.

Складання індивідуальної програми професійно-особистісного розвитку молодого викладача. З цією метою викладачам пропонувалася «Програма розвитку педагогічного професіоналізму викладача вищої школи», яка включала інваріантну та варіативну складову і передбачала вибір педагогом спектру різних організаційно-методичних, педагогічних та психологічних заходів, які лягали в основу формування його індивідуальної траєкторії професійно-особистісного зростання з урахуванням результатів вхідного моніторингу, інтересів та потреб. Під час складання індивідуальних програм розвитку молоді викладачі могли отримати консультації відповідальних за методичну роботу кафедри, факультету та університету; поради досвідчених педагогів-наставників, які співпрацювали з ними і залучалися до організації та реалізації різних психолого-педагогічних та методичних заходів різного рівня (кафедра, факультет, університет). Запропоновані заходи планувалися з орієнтацією на структуру педагогічного професіоналізму викладача вищої школи та охоплювали всі компоненти його розвитку, а саме: когнітивний компонент, який свідчить про розвиток фахово-педагогічної компетентності; процесуально-результативний компонент, спрямований на розвиток професійно-педагогічної майстерності; мотиваційно-рефлексивний компонент, який засвідчує розвиток професійно значущих якостей викладача та індивідуально-ідентичний компонент, що пов'язаний з розвитком індивідуального іміджу викладача вищої школи.

Запропоновані заходи, до яких залучалися молоді викладачі в тій чи іншій мірі, залежно від потреб викладача-початківця, сприяли розвитку в цілому його педагогічного професіоналізму.

Когнітивний компонент розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів вищої школи передбачав до обов'язкової складової індивідуальної програми розвитку педагогічного професіоналізму кожного викладача включення вивчення курсу «Професійно-особистісне становлення викладача ВНЗ». Даний курс пропонувався в обов'язковому порядку всім викладачам та організовувався на загально університетському рівні в межах діяльності науково-методичної служби університету. Метою вивчення дисципліни передбачалося формування компетенцій молодих викладачів про історію становлення, сучасний стан та перспективи розвитку професії викладача вищої школи, особливості його професійно-особистісного становлення.

Процесуально-результативний компонент розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів за експериментальною програмою передбачав залучення викладачів-початківців до різних форм науково-методичної роботи ВНЗ (колективних, групових, індивідуальних; традиційних та інноваційних); співпрацю з колегами, управліннями щодо надання їм психолого-педагогічної та фахової допомоги; удосконалення компонентів власного педагогічного професіоналізму через реалізацію набутих умінь у практичній науково-педагогічній діяльності. Для цього нами була реалізована низка методів, форм та засобів реалізації даного етапу: лекції; семінари-практикуми, робота в творчих групах; психолого-педагогічні тренінги, майстер-класи; бесіди, дискусії; спостереження за діяльністю молодого

викладача; відвідування молодим викладачем відкритих та показових занять колег; відвідування занять молодого викладача; аналіз та самоаналіз проведених молодим викладачем занять; аналіз результатів науково-педагогічної діяльності молодого викладача колегами та управліннями, науково-педагогічна майстерня, педагогічний вернісаж та ін.

У ВНЗ з даною метою створювалася «Школа професійно-особистісного розвитку молодого викладача», в межах діяльності якої викладач, згідно індивідуальної програми розвитку, міг взяти участь у різних заходах. Обов'язковим елементом залучення викладачів до різних форм науково-методичної роботи було врахування результатів вхідного моніторингу рівня розвитку їх педагогічного професіоналізму, добровільність, а також зацікавленість самого викладача-початківця у розвитку в себе тих чи інших знань, умінь, навичок, що ставали результатом участі у запропонованих заходах.

Мотиваційно-рефлексивний компонент розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача був реалізований через систему психолого-педагогічних заходів: рефлексивно-творчі практикуми, психотренінги педагогічної рефлексії, тренінги розвитку професійно значущих якостей.

Індивідуально-ідентичний компонент розвитку педагогічного професіоналізму передбачав участь молодого викладача у виконанні системи різних вправ на розвиток усіх складових індивідуального іміджу викладача (вербального, кінетичного, габітарного). Для цього були використана адаптована система тренінгових вправ для формування позитивного іміджу особистості. Зазначимо, що при застосуванні тренінгів викладачі поєднувались в групи за принципом добровільності, залежно від інтересів та потреб у розвитку тих чи інших професійно-значущих якостей та умінь.

Для реалізації третього завдання експериментальної роботи був проведений вихідний констатувальний зріз з метою виявлення динаміки розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів, перевірки та аналізу ефективності застосованої нами науково-методичної системи та обґрунтування висновків. У процесі вихідного констатувального зрізу використовувався комплекс методик, що застосовувався під час вхідного зрізу. Це дало можливість проаналізувати зміну результатів розвитку педагогічного зрізу за тими ж показниками, що й до початку експерименту і забезпечило можливість для порівняння кількісних даних до і після апробації розробленої нами науково-методичної системи. Результати констатувальний зрізів до і після проведення формувального експерименту наведені в таблицях 1 та 2.

Аналіз отриманих результатів дозволяє стверджувати, що до застосування науково-методичної системи розвитку педагогічного експерименту в КГ та ЕГ на низькому рівні перебувало 43,68% і 44,3% відповідно з різницею у 0,6%. На середньому рівні кількість викладачів була майже однаково. І становила у КГ 34,15%, а у ЕГ – 34,23%. На достатньому рівні з різницею у 0,7% розвиток професіоналізму сформований у КГ в 18,53% , у ЕГ – 17,7%. На високому рівні розвитку перебувало у КГ 3,63 і у ЕГ – 3,68%.

Таблиця 1. Результати вхідного констатувального зрізу в експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ) групах (до експерименту)

Компоненти	Рівні розвитку педагогічного професіоналізму (%)											
	Низький		Різниця	Середній		Різниця	Достатній		Різниця	Високий		Різниця
	КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ	
Мотиваційно-цільовий	33,4	34,1	0,7	35,9	36,7	0,8	21,7	20,5	1,2	9,0	8,7	0,3
Когнітивно-праксеологічний	47,9	49,4	1,5	30,5	29,6	0,9	19,9	19,1	0,8	1,7	1,9	0,2
Рефлексивно-емоційний	47,3	48,1	0,8	37,1	36,7	0,4	12,8	13,2	0,4	2,8	2,0	0,8
Індивідуально-ідентичний	46,1	45,6	0,5	33,1	33,9	0,8	19,7	18,4	1,3	1,1	2,1	1,0
Середнє арифметичне	43,68	44,3	0,6	34,15	34,23	0,1	18,53	17,8	0,7	3,65	3,68	0,03

Таблиця 2. Результати вхідного констатувального зрізу в експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ) групах (після експерименту)

Компоненти	Рівні розвитку педагогічного професіоналізму (%)											
	Низький		Різниця	Середній		Різниця	Достатній		Різниця	Високий		Різниця
	КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ	
Мотиваційно-цільовий	30,3	4,8	-25,5	37,3	48,9	+11,6	23,2	34,2	+11	9,2	12,1	+2,9
Когнітивно-праксеологічний	40,9	9,7	-31,29	35,2	49,8	+14,6	21,9	34,8	+12,9	2,0	5,7	+3,7
Рефлексивно-емоційний	39,5	8,8	-30,7	40,9	50,2	+9,3	16,6	35,4	+18,8	3,0	5,6	+2,6
Індивідуально-ідентичний	38,9	5,2	-33,7	37,9	53,1	+15,2	21,3	37,5	+16,2	1,9	4,2	+2,3
Середнє арифметичне	37,4	7,13	-30,27	37,83	50,5	+10,42	20,75	35,48	+10,22	4,06	6,9	+2,55

Кількісні показники засвідчують, що до початку впливу на викладачів науково-методичної системи, переважна їх більшість і у КГ, і ЕГ знаходилася на низькому та середньому рівні.

Після апробації розробленої нами науково-методичної системи розвитку педагогічного професіоналізму викладачів показники КГ і ЕГ значно відрізняються. Так, на низькому рівні в КГ залишилося 37,4% викладачів і лише 7,13% ЕГ, що на 30,3% менше. На середньому рівні у КГ знаходиться 37,83%, а у ЕГ – 50,5, що більше на 10,42%. На 10,2% менше викладачів спостерігається на достатньому рівні у КГ (20,75%) ніж у ЕГ (35,48%). Щодо високого рівня розвитку то різниця у показниках між КГ (4,06%) і ЕГ (6,9%) становить 2,55%.

Показники по кожному компоненту також вказують на підвищення рівня професійного розвитку у ЕГ. Так, за мотиваційно-цільовим компонентом у КГ на 25,5% викладачів менше на низькому рівні ніж КГ, а на інших, навпаки, кількість викладачів більша: середньому – на 11,6%, достатньому – 11%, високому – 2,9%. Когнітивно-праксеологічний компонент на низькому рівні у ЕГ на 31,29% менше ніж у КГ, а середній, достатній та високий більше (14,6%, 12,9%, 3,7%) відповідно. Така ж тенденція простежується з

рефлексивно-емоційного та індивідуально-ідентичного компонентів. Однак, з даних компонентів різниця збільшується у сторону зростання кількості викладачів ЕГ, що перебувають на середньому та достатньому рівнях (більше на 15,5%, 18,8%, 16,6%). Це ще раз підтверджує ефективність застосованих форм науково-методичної роботи з молодими викладачами.

Загалом спостерігається тенденція до збільшення кількості викладачів у ЕГ, що перебувають на достатньому та високому рівні, а у КГ більша частка викладачів залишилась на низькому та середньому рівнях. Це дозволяє робити висновок про ефективність науково-методичної системи та заходів, які вона включала для розвитку педагогічного професіоналізму молодих викладачів вищої школи.

Висновки. Таким чином, з огляду на вищезазначене стверджуємо, що запропонована нами науково-методична система розвитку педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи у процесі його науково-педагогічної діяльності у ВНЗ, яка побудована на основі системного підходу, є цілісною і спроможною забезпечити ефективне професійно-особистісне зростання викладача-початківця, що перевірено на практиці в процесі формування експерименту.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Абсаямова Я.В. Професійна адаптація молодих викладачів іноземної мови до роботи у вищих технічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Абсаямова Яна Вадимівна. – К., 2005. – 207 с.
Absalyamov Y. Professional adaptation of foreign language teacher to work in higher technical schools: Dis. ... Candidate. ped. Sciences: 13.00.04 / Absa-Lyamov Jan Vadymivna. - K., 2005. - 207 p.
2. Демченко С.О. Розвиток психолого-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих технічних закладів освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Демченко Сергій Олександрович. – Черкаси, 2005. – 207 с.
Demchenko S. The development of psycho-pedagogical competence of teachers of special subjects of higher technical educational institutions: Thesis. ... Candidate. ped. Sciences: 13.00.04 / Sergei Alexandrovich Demchenko. - Cherkasy, 2005. - 207 p.
3. Коновалова В.Б. Педагогічні умови успішності професійної діяльності викладача вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Коновалова Вікторія Борисівна. – Харків, 2005. – 230с.
Kononov V.B. Pedagogical conditions of professional success of teacher in institution of higher education: Thesis. ... Candidate. ped. Sciences: 13.00.04 / Victoria B. Kononov. - Kharkiv, 2005. - 230 s.
4. Степашко В.О. Організаційно-педагогічні умови формування викладацького персоналу у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Володимир Олексійович Степашко. – Слов'янськ, 2004. – 207 с.
Stepashko V.A. Organizational and pedagogical conditions of teaching staff in higher education: Thesis. ... Candidate. ped. Sciences: 13.00.01 / Vladimir Stepashko. - Slavjansk, 2004. - 207 p.

5. Цехмістрова Г.С. Діагностика ефективності навчального процесу у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Г. С. Цехмістрова. – К., 2002. – 20 с.

Tsehmistrova G.S. Diagnosis of the learning process in higher education: Abstract. Thesis. for obtaining sciences. stupas.

candidate. ped. sciences specials. 13.00.04 "Theory and methodology of professional education" / G.S. Tsehmistrova. - K., 2002. - 20 p.

6. Fedirchuk Tatyana. The scientific and methodological system of the development of pedagogical professionalism of novice lecturers of the high school // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences.– 2014.– № 5-6 May-June. – p. 149-155.

Fedirchuk T.D. Experimental investigation of pedagogical proficiency dynamic of young teachers at the academic institutions

Abstract. At the modern stage of restructuring of Ukrainian higher education system arises one more topical question of providing quality in the work of teachers of pedagogy at the academic institutions. Demonstrated and approbated has been the methodological system for development of pedagogical skills of young teachers. Quality of this system has been analyzed according to the results of the pedagogical experiment.

The realization of forming experiment of the young teachers' pedagogical proficiency development program stipulates the following organizational and methodological measures: creation of the individual program of personal pedagogical proficiency of young teachers, studying the course «Professional development of the teacher of academic institution», lectures, seminars, workshops; psychological and pedagogical trainings, master classes, discussions, debates, observation of work of young teachers; visiting the model lessons of the colleagues; visiting classes of young teachers; analyze of the classes of young teachers; analyze of the results of scientifically pedagogical activity of young teachers; pedagogical workshop, pedagogical preview, psychological trainings.

After the realization of scientific and methodological system we can see that the quantity of teachers rises in the EG on the medium, sufficient and high levels and in the KG the considerable quantity of teachers remained on the low level. In the EG only 7,13% remained on the low level and 92,8% on the medium, sufficient and high levels. At the same time in the KG 37,4% remained on the low level and 62,6% remained on the medium, sufficient and high levels.

It gives us possibility to conclude that the proposed scientific and methodological system of pedagogical proficiency development of young teachers at academic institutions is integral and able to guarantee the effective professional development of young teachers. All facts are checked in the process of pedagogical forming experiment.

Keywords: *pedagogical proficiency of the academic institution teacher, scientific and methodological system of pedagogical proficiency development of young teachers, proficiency development dynamic*

Федирчик Т.Д. Экспериментальное исследование динамики развития педагогического профессионализма молодого преподавателя высшей школы

Аннотация. Современный этап реформирования украинской системы высшего образования делает актуальным вопрос обеспечения качественной профессиональной деятельности научно-педагогических кадров. Нами обоснована и апробирована научно-методическая система развития педагогического профессионализма молодого преподавателя, эффективность которой проанализирована по результатам проведенного педагогического эксперимента.

Формирующий этап программы развития педагогического профессионализма молодых преподавателей высшей школы предусматривал следующие организационно-методические мероприятия: составление индивидуальной программы профессионально-личностного развития молодого преподавателя, изучение курса «Профессионально-личностное становление преподавателя вуза», лекции, семинары-практикумы, работа в творческих группах, психолого-педагогические тренинги, мастер-классы, беседы, дискуссии, наблюдение за деятельностью молодого преподавателя, посещение открытых и показательных занятий коллег, посещение занятий молодого преподавателя, анализ и самоанализ проведенных молодым преподавателем занятий, анализ результатов научно-педагогической деятельности молодого преподавателя коллегами и управленцами, научно-педагогическая мастерская, педагогический вернисаж, психологические тренинги.

После реализации научно-методической системы наблюдается тенденция к увеличению количества преподавателей в ЭГ, находящихся на среднем, достаточном и высоком уровне, а в КГ значительная часть преподавателей осталась на низком уровне. В ЭГ только 7,13% – на низком уровне и 92,8% – на среднем, достаточном и высоком уровне. В то время, как в КГ 37,4% преподавателей остались на низком и 62,6% – на среднем, достаточном и высоком.

Это позволяет сделать вывод, что предложенная нами научно-методическая система развития педагогического профессионализма молодого преподавателя высшей школы является целостной и способной обеспечить эффективный профессионально-личностный рост начинающего преподавателя, что проверено на практике в процессе педагогического формирующего эксперимента.

Ключевые слова: *педагогический профессионализм преподавателя высшей школы, научно-методическая система развития педагогического профессионализма молодого преподавателя, динамика профессионального развития*